

Aranka Ignasiak-Szulc, Marzena Piotrowska-Trybull

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

**WSPARCIE ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
I INNOWACYJNOŚCI W REGIONIE
(NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA
KUJAWSKO-POMORSKIEGO)¹**

**1. Rola samorządu terytorialnego i instytucji otoczenia biznesu
we wsparciu przedsiębiorczości i innowacyjności w regionie**

Ważną rolę w kreowaniu rozwoju regionów pełnią samorządy terytorialne. Nadrzędnym celem ich działalności jest zapewnienie harmonijnego rozwoju społeczno-gospodarczego. Dążenie do tego celu wymaga, oprócz zabiegów korygujących działanie mechanizmu rynkowego, podejmowania akcji na rzecz pobudzenia przedsiębiorczości i innowacyjności na danym terenie. Oddziałując na rozwój regionu, samorządy wspierają działania istniejących przedsiębiorców oraz przyciągają nowych, tworząc odpowiedni klimat inwestycyjny, sprzyjający pozytywnemu wizerunkowi regionu (por. [5, s. 130-133]).

W celu wsparcia przedsiębiorczości i innowacyjności w regionie władze wykorzystują szereg instrumentów umożliwiających im realizację tego zadania. Są to m.in.:

- a) działania przyczyniające się do rozwoju infrastruktury technicznej,
- b) narzędzia informacyjno-promocyjne,
- c) korzystne warunki finansowe do podejmowania i rozszerzania działalności,
- d) narzędzia administracyjno-prawne [1, s. 21-22].

---

¹ Praca naukowa finansowana ze środków budżetowych na naukę w latach 2005-2006 jako projekt badawczy pt.: *Wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw przez samorząd terytorialny w polityce regionalnej (na przykładzie województwa kujawsko-pomorskiego)*, grant KBN nr 1 H02C 113 28.

W pobudzeniu aktywności, tworzeniu i przepływie informacji oraz nowoczesnych technologii w regionie współuczestniczą instytucje otoczenia biznesu [6]. W powołaniu tych instytucji często mają swój udział jednostki samorządu terytorialnego. Istnienie instytucji otoczenia biznesu w środowisku regionalnym sprzyja wymianie doświadczeń, wykształceniu się wzorów współpracy, rozwijaniu nowych rodzajów działalności oraz powiązaniom kapitałowym i kadrowym, prowadząc do powstania efektów synergii.

Zakres usług oferowanych przez instytucje otoczenia biznesu zależy od poziomu rozwoju i charakteru poszczególnych jednostek terytorialnych. W jednostkach dobrze rozwiniętych instytucje skupiają się na koordynowaniu prac jednostek naukowo-badawczych oraz przedsiębiorstw, zajmują się doradztwem prawnym i ekonomicznym. Natomiast w słabiej rozwiniętych starają się zaktywizować ludność do prowadzenia własnego biznesu. Pomagają wówczas m.in. w przygotowaniu biznesplanu i uzyskaniu środków finansowych na działalność.

Kluczowe znaczenie dla rozwoju gmin, powiatów i województw ma współpraca samorządu terytorialnego z instytucjami otoczenia biznesu. W realizacji zadań wspierających przedsiębiorczość i innowacyjność bardzo pomocne są:

a) inkubatory przedsiębiorczości, wspierające rozpoczęcie i rozwój działalności przez małe i średnie firmy oraz przygotowanie ich do sprostania wymogom konkurencji rynkowej po opuszczeniu inkubatora. W czasie gdy firma przebywa w inkubatorze, korzysta z powierzchni, obsługi administracyjnej, porad ekonomicznych, prawnych, technicznych, telefonu, faksu, kserokopiarki, komputera itp.,

b) stowarzyszenia wspierania rynku pracy, aktywizujące rynek pracy poprzez preferowanie samozatrudnienia, organizację stałych i doraźnych akcji pokazujących sposoby i możliwości osiągnięcia sukcesu, ułatwienie startu oraz pomoc w zmianie kwalifikacji,

c) centra wspierania biznesu, zaspokajające popyt przedsiębiorstw na specjalistyczne usługi doradcze, informacyjne, szkoleniowe i konsultacyjne,

d) fundusze pożyczkowe, ułatwiające dostęp do finansowania zewnętrznego małym i średnim przedsiębiorcom, dzięki uproszczeniu procedur uzyskania pożyczek oraz niższemu ich oprocentowaniu w porównaniu z oprocentowaniem komercyjnym,

e) fundusze poręczeń kredytowych, wykorzystujące jako podstawowy instrument poręczenie spłaty kredytu, które to poręczenie obniża koszt kapitału, wpływając na jego dostępność dla przedsiębiorców,

f) centra transferu technologii oraz parki naukowe, wspierające przedsiębiorstwa w dziedzinach zaawansowanych technologicznie, upowszechniające i optymalizujące warunki przepływu nowoczesnej myśli technologicznej z instytucji naukowych do podmiotów gospodarczych oraz jej komercjalizację. W rezultacie wzrasta wydajność pracy, jakość produkcji oraz zyski z nowych zastosowań,

g) imprezy targowe, umożliwiające nawiązanie kontaktów handlowych z partnerami krajowymi i zagranicznymi oraz promocję regionu jako przyjaznego miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej,

h) izby gospodarcze i rzemieślnicze, inicjujące współpracę między przedsiębiorstwami w zakresie dystrybucji, marketingu, sprzedaży, podwykonawstwa, projektowania nowych wzorów, wymiany informacji itd. [4, s. 240 i nast.].

Działania na rzecz wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności znajdują się w polu zainteresowania lokalnych decydentów i są wpisane w strategię rozwoju jednostek terytorialnych, co pozwala uniezależnić ich realizację od kadencji władz. Skuteczność tych działań wynika m.in. ze stopnia, w jakim mieszkańcy utożsamiają się z daną miejscowością i w jakim angażują się do ich realizacji.

2. Instytucje otoczenia biznesu w województwie kujawsko-pomorskim

W województwie kujawsko-pomorskim działa wiele instytucji świadczących usługi dla biznesu, tj. izb gospodarczych, zrzeszeń rzemieślniczych, agencji rozwoju, stowarzyszeń, banków, przedsiębiorstw maklerskich, firm ubezpieczeniowych itp. Dużą aktywność wśród instytucji tego województwa przejawia Agencja Rozwoju Regionalnego w Toruniu (TARR), która oferuje pomoc w zakresie: przygotowywania dokumentów niezbędnych do uzyskania środków z funduszy UE, organizacji misji gospodarczych, szkoleń, seminariów i konferencji dla przedsiębiorców oraz władz samorządowych. TARR jest realizatorem projektu Centrum Transferu Technologii w Toruniu (CTT), które wspiera sektor MŚP m.in. poprzez pomoc w nawiązywaniu kontaktów z jednostkami naukowo-badawczymi w regionie. Ponadto CTT promuje prace badawczo-rozwojowe i zajmie się transferem ich wyników do przemysłu².

W Bydgoszczy, Solcu Kujawskim i Świeciu utworzono parki przemysłowe (Bydgoski Park Przemysłowy Sp. z o.o., Park Przemysłowy w Solcu Kujawskim, Vistula Park Świecie). Są to tereny uzbrojone, częściowo zabudowane obiektami przemysłowo-administracyjnymi, przeznaczone na działalność gospodarczą. Na terenie parków przewidziano dla inwestorów m.in.: niższe od rynkowych opłaty za wodę, prąd, kanalizację, zwolnienia oraz ulgi w podatku od nieruchomości (uzależnione od liczby i okresu, na jaki zatrudnieni zostaną pracownicy), zwolnienie z opłat za dzierżawę gruntów przez 10 lat, a po jej wygaśnięciu prawo pierwokupu gruntu za 50% wartości rynkowej obowiązującej w chwili zakupu.

---

² Całkowity koszt projektu wyniósł 1,8 mln €, w tym 1,2 mln € to środki z programu Phare 2001 i 0,6 mln € z budżetu państwa oraz Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego SA, www.tarr.org.pl.

W województwie działają instytucje, które prowadzą fundusze pożyczkowe, m.in.: Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości w Inowrocławiu, Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości w Bydgoszczy, Stowarzyszenie Lokalnej Przedsiębiorczości w Toruniu. Od początku działalności, tj. od 1994 r. do końca II kwartału 2004 r. udzieliły 164 pożyczki na kwotę 3,3 mln zł [2, zał. 1]. Ponadto w 2004 r. rozpoczął działalność Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy, którego kapitał założycielski wyniósł 2,5 mln zł³.

W 2002 r. na mocy uchwały Rady Miasta Torunia został utworzony Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. Gminy Miasta Toruń, którego celem jest wspieranie rozwoju lokalnego przez udzielanie poręczeń kredytowych małym i średnim przedsiębiorstwom tworzącym nowe miejsca pracy. Fundusz współpracuje z bankami: BS o/Toruń, BGK o/Toruń, PKO BP, BPH oraz ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową im. Stefczyka. W ramach podpisanych umów instytucje te stosują specjalnie przygotowane i korzystnie oprocentowane linie kredytowe dla beneficjentów. Poręczenie kredytu jest udzielane na okres 3-5 lat⁴.

W 2003 r. rozpoczął działalność Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych w Toruniu. Ponadto lokalne fundusze poręczeń kredytowych działają m.in.: w Bydgoszczy, Świeciu i Płużnicy. W czerwcu 2004 r. fundusze poręczeń kredytowych w województwie dysponowały kapitałem w wysokości 8,6 mln zł. Od początku działalności udzieliły 281 poręczeń na kwotę 7,6 mln zł. Dzięki nim przedsiębiorcy otrzymali kredyty na sumę 16,6 mln zł⁵.

W lutym 2003 r. w Toruniu przy Europejskim Centrum Współpracy Młodzieży rozpoczął działalność inkubator przedsiębiorczości. Powstał na mocy uchwały Rady Miasta Torunia. Inkubator świadczy usługi doradcze, informacyjne, szkoleniowe, oferuje pomoc przy sporządzaniu biznesplanów oraz wynajmuje lokale osobom prowadzącym działalność gospodarczą na preferencyjnych warunkach. W 2005 r. w inkubatorze było zlokalizowanych 12 firm usługowych⁶.

W województwie działają także instytucje zrzeszające przedsiębiorców, rolników i rzemieślników. Instytucje te świadczą usługi szkoleniowe, informacyjne i doradcze oraz pomagają w nawiązaniu kontaktów biznesowych, reprezentują interesy przedsiębiorców i podnoszą standardy etyczne w środowisku przedsiębiorców.

---

³ *Wstępny projekt strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007-2020*, przyjęty przez Zarząd Województwa w dniu 9.03.2005 r., s. 9.

⁴ Suma poręczeń udzielonych przez TFPK na dzień 31 stycznia 2005 r. wyniosła 614 tys. zł; www.um.torun.pl/bw/tfpk_info.html.

⁵ Do końca 2004 r. KPFPK udzielił 268 poręczeń na kwotę ponad 9 mln zł. *Wstępny projekt strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007-2020*, przyjęty przez Zarząd Województwa w dniu 9.03.2005 r., s. 9; obliczenia na podstawie danych KSFP, zob.: www.ksfp.org.pl/efekty.

⁶ Informacja uzyskana w siedzibie Inkubatora Przedsiębiorczości ECWM w Toruniu.

Do instytucji tych należą m.in.: Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu, Kujawska Izba Przemysłowo-Handlowa we Włocławku, Izba Przemysłowo-Handlowa Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Kujawsko-Pomorska Izba Rolnicza w Przysieku, Kujawsko-Pomorska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Bydgoszczy, Polska Izba Gospodarcza Maszyn i Urządzeń Rolniczych w Toruniu, Izba Gospodarcza w Grudziądzu, Kujawsko-Pomorski Związek Pracodawców i Przedsiębiorców.

Celem zdynamizowania rozwoju gospodarczego w województwie w 2004 r. w strukturze Urzędu Marszałkowskiego utworzono Centrum Obsługi Inwestora, obejmujące swym zasięgiem cały region. Ponadto przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Toruniu powstało Regionalne Centrum Eksportu, w ramach którego utworzono Kujawsko-Pomorski Klub Eksporterów oraz bazę eksporterów z województwa⁷.

3. Wsparcie sektora MŚP przez samorząd terytorialny w województwie kujawsko-pomorskim w świetle własnych badań ankietowych

W celu określenia aktywności władz samorządowych w województwie kujawsko-pomorskim w zakresie wspierania sektora MŚP, a także oceny tych działań i oczekiwań przedsiębiorców w tym zakresie, zwrócono się z ankietą do 250 małych i średnich przedsiębiorstw funkcjonujących w regionie⁸. Wśród pytań znalazły się dotyczące m.in.: barier rozwoju, jakie napotykają przedsiębiorstwa, wsparcia, jakie udzielają przedsiębiorcom różne instytucje, w tym szczególnie jednostki samorządu terytorialnego oraz oceny uzyskanego wsparcia i oczekiwań, jakie firmy wiążą z działalnością władz samorządowych i innych podmiotów oferujących wsparcie. Na podstawie uzyskanych wyników możliwa będzie ocena dostosowania dotychczas udzielonej przez władze lokalne i regionalne pomocy do oczekiwań sektora MŚP, a także sformułowanie wniosków dotyczących przyszłości.

Na ankietę odpowiedziało 165 przedsiębiorstw, co stanowi 66%. Większość respondentów (63%) stanowiły osoby fizyczne prowadzące indywidualnie działalność gospodarczą, 33,6% działało w formie spółek prawa handlowego, a 8,5% jako spółki cywilne. Tylko 10,5% ankietowanych działało na rynku przed 1989 r., 44,2% podmiotów rozpoczęło działalność w latach 1989-1995, 24,4% w latach 1996-2000, a 20,5% w 2001 r. lub później.

Tabela 1 prezentuje zatrudnienie w ankietowanych przedsiębiorstwach w zależności od miejsca ich siedziby.

---

⁷ *Wstępny projekt...*, s. 9.

⁸ Jak już wspomniano w przypisie 1, badania te są elementem projektu badawczego, finansowanego grantem KBN, pt.: *Wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw przez samorząd terytorialny w polityce regionalnej (na przykładzie województwa kujawsko-pomorskiego)*.

Tabela 1. Liczba osób zatrudnionych w 2005 r. w zależności od lokalizacji siedziby przedsiębiorstwa (w %)

Wielkość miejscowości – siedziby przedsiębiorstwa	Liczba zatrudnionych w 2005 r.		
	1-9	10-49	50-249
Wieś	52,4	42,8	4,8
Miasto do 10 tys. mieszkańców	44,5	22,2	33,3
Miasto 10-50 tys. mieszkańców	58,8	11,8	29,4
Miasto 50-100 tys. mieszkańców	60,0	-	40,0
Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	66,4	20,4	13,2
Ogółem	62,4	21,8	15,8

Źródło: badania ankietowe własne.

Bez względu na siedzibę w każdej z kategorii przeważają podmioty zatrudniające od 1 do 9 osób (mikroprzedsiębiorstwa). Na wsi relatywnie wysoki był odsetek firm małych, zatrudniających od 10 do 49 pracowników (42,9%, przy średniej dla całego badania 21,8%), 15,8% respondentów stanowiły przedsiębiorstwa średnie (tj. zatrudniające od 50 do 249 osób).

Respondenci w swej działalności napotykają na szereg barier utrudniających im rozwój. Mają one charakter zewnętrzny, tj. są rezultatem niekorzystnych warunków otoczenia, lub też wewnętrzny, tj. wynikają ze słabości samego przedsiębiorstwa.

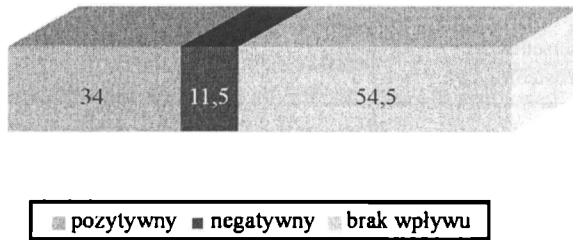
Tabela 2. Najbardziej uciążliwe bariery wewnętrzne i zewnętrzne rozwoju przedsiębiorczości (procent wskazań)

Bariery wewnętrzne	%	Bariery zewnętrzne	%
brak dostępu do źródeł finansowania	25	polityka podatkowa państwa	61
wysokie koszty promocji	20	niski popyt/niska siła nabywczą ludności	10
trudności w pozyskaniu partnerów gosp.	15	polityka pieniężna banku centralnego	9
słabo rozbudowane kanały dystrybucji	10	trudności administracyjne, biurokracja	6
niskie kwalifikacje pracowników	8	korupcja	4

Źródło: jak w tab. 1.

Przynajmniej niektóre z barier rozwoju wskazywanych najczęściej przez przedsiębiorców mogą być usunięte czy też ich oddziaływanie ich może być zmniejszone dzięki wykorzystaniu instrumentów wsparcia MŚP przez samorząd terytorialny i instytucje otoczenia biznesu. Spośród barier wewnętrznych najbardziej oczywistym przykładem jest tu brak dostępu do źródeł finansowania – przynajmniej w części ta bariera może zostać przezwyciężona dzięki działalności lokalnych i regionalnych funduszy poręczeń (gwarancji) kredytowych i funduszy pożyczkowych.

Ciekawych wniosków dostarczyć może także odpowiedź na pytanie, jak wpłynęło przystąpienie Polski do UE na sytuację firmy (rys. 1).

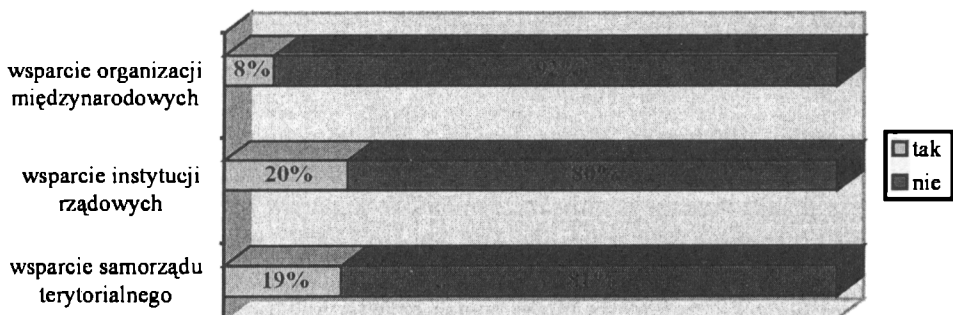
Rys. 1. Ocena wpływu wstąpienia Polski do UE na rozwój przedsiębiorstwa (procent wskazań)

Źródło: jak w tab. 1.

Większość respondentów uważa, że akcesja Polski nie wpłynęła na sytuację przedsiębiorstwa. Może to wynikać z tego, iż ponad połowa ankietowanych działała głównie na rynku lokalnym, zarówno w zakresie zaopatrzenia, jak i sprzedaży. Nie sprawdzili się więc czarne scenariusze roztaczane przed akcesją, gdyż tylko dla 11,5% respondentów członkostwo Polski w UE przyniosło pogorszenie warunków działalności, trzykrotnie większa ich liczba oceniła wpływ akcesji jako zdecydowanie pozytywny.

Pytanie o wpływ wstąpienia Polski do UE ma znaczenie ze względu na możliwość wykorzystania przez przedsiębiorców, samorządy terytorialne i instytucje otoczenia biznesu – środków pomocowych UE. Wraz z członkostwem Polski w UE pojawiła się możliwość skorzystania ze środków pochodzących z funduszy strukturalnych.

Ankietowane podmioty zapytano, czy w latach 2002-2005 otrzymali lub obecnie otrzymują wsparcie ze strony takich podmiotów, jak: instytucje rządowe, organizacje międzynarodowe, samorząd terytorialny lub instytucje okołobiznesowe (rys. 2).

Rys. 2. Czy przedsiębiorcy w latach 2002-2005 korzystali lub korzystają ze wsparcia oferowanego przez instytucje rządowe, międzynarodowe i samorząd terytorialny (w %)?

Źródło: jak w tab. 1.

Przeważająca część respondentów w okresie objętym badaniem nie korzystała i nie korzysta obecnie z żadnej ze wskazanych form wsparcia⁹. Stosunkowo najczęściej podmiotów wskazało, iż otrzymało wsparcie ze strony instytucji rządowych (20%) oraz władz samorządowych lub instytucji wspieranej przez samorząd terytorialny (19%). Wśród przykładów wsparcia uzyskanego od instytucji rządowych najczęściej wymieniano: pomoc finansową na stworzenie nowych miejsc pracy (22,4%), uzyskanie certyfikatu jakości (17,1%) i dostosowanie firmy do wymogów UE (11,8%), a od organów samorządu terytorialnego i instytucji z nimi związanych odpowiednio: ulgi i umorzenia w podatkach lokalnych (26,3), pomoc doradczą i promocyjną (po 17,5%) i usprawnienia w obsłudze administracyjnej. Z gwarancji kredytowych i innych usług funduszy poręczeniowo-kredytowych skorzystało zaledwie 5,3% respondentów, chociaż wcześniej na pytanie o bariery rozwoju 25% ankietowanych odpowiedziało, że dokuczają im brak dostępu do źródeł finansowania. Jedynie 8% skorzystało ze wsparcia związanego z działalnością organizacji międzynarodowych.

Respondentów, którzy dotychczas nie skorzystali ze wsparcia, zapytano o przyczynę braku doświadczeń w tym zakresie. Aż 48,7% ankietowanych stwierdziło, iż nie dysponowali wystarczającymi informacjami, by ze wsparcia skorzystać, 23,4% nie miało potrzeby korzystania z pomocy, 14,9% uważało, że programy pomocowe nie spełniają ich oczekiwań. Tylko 13% respondentów przyznało, że nie spełniało warunków skorzystania z pomocy. Powyższe odpowiedzi świadczą o dwóch sprawach. Po pierwsze, podmioty oferujące wsparcie powinny zintensyfikować akcję informacyjną i promocyjną, po drugie, przedsiębiorcy powinni bardziej aktywnie poszukiwać informacji na temat możliwości wykorzystania środków pomocowych oferowanych im przez różne instytucje. Ten drugi wniosek jest chyba bardziej istotny, co potwierdzają odpowiedzi na pytanie o to, czy w

---

⁹ Interesujących informacji na temat zaawansowania współpracy z instytucjami otoczenia biznesu oraz możliwości jej dalszego rozwoju dostarcza badanie przedsiębiorstw z woj. kujawsko-pomorskiego, przeprowadzone na grupie 119 podmiotów w latach 2003-2004. Wyniki badania wskazują na stosunkowo niskie natężenie współpracy przedsiębiorstw i instytucji, zwłaszcza w sferze innowacji. Wyjątek stanowiły trwałe relacje przedsiębiorstw z: bankami (69,5%), instytucjami kredytowymi i leasingowymi (39,2%), stowarzyszeniami zawodowymi (30,9%) oraz z organizacjami pracodawców (24,7%). Z kolei współpraca sporadyczna lub okresowa dotyczyła przede wszystkim: regionalnych imprez targowych (56,1%), ośrodków szkoleniowo-doradczych (52,1%), agencji rozwoju regionalnego (48,9%), organizacji pracodawców (43,3%), ośrodków informacji gospodarczej (42,4%). Wśród badanych nie nawiązano współpracy m.in. z: parkami technologicznymi oraz centrami transferu technologii (90,5%), funduszami *venture capital* (82,9%), inkubatorami przedsiębiorczości (82,0%), funduszami pożyczkowymi i poręczeniowymi (64,9%). Ponad 70% badanych stwierdziło brak wpływu działań instytucji (funduszy *venture capital*, centrów transferu technologii, parków technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości, centrów informacji europejskiej) na innowacyjność rozwiązań stosowanych w przedsiębiorstwach. Przyczyną tego stanu, na co wskazują autorzy badania, jest nieznanostwo zakresu działalności tych instytucji, a przez to także potencjalnych korzyści płynących ze współpracy [3, s. 110-117, 138-148].

badanych przedsiębiorstwach istnieje stanowisko osoby odpowiedzialnej za pozyskiwanie informacji na temat potencjalnych źródeł wsparcia rozwoju firmy i kto zajmuje się gromadzeniem informacji na ten temat. Tylko w 7,9% przedsiębiorstw jest takie stanowisko, co nie może dziwić wobec tego, że większość ankietowanych stanowiły mikroprzedsiębiorstwa (takie stanowisko jest aż w 34,6% badanych średnich przedsiębiorstw). U blisko 70% ankietowanych to właściciel firmy zajmuje się pozyskiwaniem informacji, w 17,3% przypadków takimi zadaniami nie zajmuje się nikt. Głównym źródłem informacji dla ankietowanych są mass media i internet (wskazało je odpowiednio: 34 i 30,6% respondentów), tylko 13,3% korzysta ze szkoleń w tym zakresie, a 7,4% uzyskuje te informacje od instytucji otoczeniowych.

Odpowiadając na pytanie o oczekiwania wobec samorządu terytorialnego, respondenci najczęściej wskazywali, iż w przyszłości chcieliby od władz lokalnych uzyskać ulgi i umorzenia podatkowe (24,6%), a także oczekiwali kompleksowej promocji firm z regionu (12,7%). Mile widziane byłoby też wsparcie przez samorząd rozwoju infrastruktury technicznej (11,4%) oraz umożliwienie przedsiębiorcom skorzystania z gwarancji kredytowych (11,6%). Uzyskane w przyszłości wsparcie posłużyłoby respondentom głównie do utworzenia nowych miejsc pracy (co zadeklarowało 22,8% badanych), zwiększenia produkcji lub sprzedaży (22%), zakupu i wdrożenia nowych technologii (19%) oraz podnoszenia kwalifikacji pracowników (18,7%).

Rezultaty przeprowadzonego badania z jednej strony wskazują na istnienie szeregu barier w działalności przedsiębiorców, z drugiej – wielu potrzeb, których częściowe zaspokojenie jest możliwe dzięki współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego i instytucjami otoczenia biznesu. W związku z tym konieczna jest większa aktywność, zarówno przedsiębiorców – w poszukiwaniu informacji dotyczących różnych form wsparcia – jak i jednostek samorządu terytorialnego i instytucji otoczenia biznesu – w dotarciu do potencjalnych beneficjentów. Oferowane instrumenty wsparcia powinny być stale doskonalone, aby mogły odegrać rzeczywistą rolę w kreowaniu przedsiębiorczości i innowacyjności w regionie.

Literatura

- [1] Dziemianowicz W., Mackiewicz M., Malinowska E., Misiąg W., Tomalak M., *Wspieranie przedsiębiorczości przez samorząd terytorialny*, Polska Fundacja Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Warszawa 2000.
- [2] *Fundusze pożyczkowe w Polsce wspierające mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa wg stanu na 30 czerwca 2004 r.*, Raport nr 2/2004, Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych, Szczecin 2004.

- [3] *Innowacyjność i potrzeby proinnowacyjne przedsiębiorstw regionu kujawsko-pomorskiego*, red. M. Haffer, UMK, Toruń 2004.
- [4] Jewtuchowicz A., *Współpraca i budowanie sieci powiązań między aktorami gospodarczymi i społecznymi regionu*, [w:] *Struktury i procesy kształtujące łódzki region społeczno-gospodarczy*, red. A. Jewtuchowicz, A. Suliborski, UŁ, Łódź 2002.
- [5] Kosiedowski W., Piotrowska M., *Możliwości kształtowania konkurencyjnych układów lokalnych w Polsce północno-wschodniej w świetle badań ankietowych*, [w:] *Strategie i polityka rozwoju lokalnego (na przykładzie Polski północno-wschodniej)*, red. W. Kosiedowski, Olecko 2001.
- [6] Piotrowska-Trybull M., *Instytucje otoczenia biznesu i ich wpływ na konkurencyjność regionu*, Lega, Włocławek 2005.

SUPPORT OF ENTERPRISE AND INNOVATIONS IN A REGION (BASED ON KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODESHIP)

Summary

The article discusses the possibilities of local government and business environment institutions influence on enterprise and innovations in the region and presents results of the research on support of SME sector in kujawsko-pomorskie voivodeship. The article raises the following problems: barriers of development that enterprises meet, the support from different institutions given to enterprises (including support from local government), opinions on gained support and expectations of enterprises regarding support from local government and other institutions.